

RAADSINFORMATIEBRIEF – Nr. 2023-033

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum 2 mei 2023
Zaaknummer Z/22/414165 /ADV/23/1159758
Onderwerp Regioarrangement en VLGG in relatie tot de Verstedelijkingsstrategie
Portefeuillehouder A. van Orden
Contactpersoon Jacqueline van der Leij
E-mail j.vanderleij@zevenaar.nl
Telefoon 0316595513

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

Graag informeren wij u over het regioarrangement dat de Provincie Gelderland dit jaar samen met de Groene Metropoolregio-gemeenten en de Waterschappen opstelt. Door het opstellen van een regioarrangement kan de Provincie betere afspraken met het Rijk maken over hoe om te gaan met de opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur.

Een belangrijke en actuele opgave binnen het regioarrangement is de transitie van het landelijk gebied. Deze opgave werkt de provincie de komende maanden samen met onze regio en de andere Gelderse regio's uit in het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG).

Wij lichten hieronder toe wat het regioarrangement inhoudt, uit welke opgaven het regioarrangement bestaat en hoe het zich verhoudt tot de door uw raad vastgestelde Verstedelijkingsstrategie (23 november 2022). Ook geven wij inzicht in de andere afspraken en programma's en wat het proces en de planning voor het aankomende jaar zijn.

Kernboodschap

De gemeenteraad informeren over het regioarrangement, Groen-Blauwraamwerk, het VLGG (Vitaal Landelijk Gebied Gelderland), het NOVEX-programma¹ en het bijhorende proces en planning van deze onderwerpen.

Context

- Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
- Collegeprogramma
- Motie/amendement/toezegging
- Anders, namelijk

Inhoudelijke boodschap

¹ Zie ook <https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/novex/default.aspx>

Regioarrangement

Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe de provincies de opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen ("ruimtelijk voorstel Nederland"). Het Rijk vraagt hiervoor ook een ruimtelijk voorstel van de provincie Gelderland (ook wel Gelderse puzzel genoemd).

De provincie Gelderland heeft besloten haar ruimtelijk voorstel vanuit zeven regio's op te bouwen op basis van een "regioarrangement" per regio. De regioarrangementen van de zeven regio's in Gelderland vormen samen het Gelders ruimtelijk voorstel. Eén van de regio's is onze Groene Metropoolregio (GMR). Met de regioarrangementen wil de provincie afspraken maken over het gezamenlijk perspectief en hoe we de opgaven in samenhang aanpakken voor de komende 20 tot 30 jaar.

Formeel is het regioarrangement een (niet verplicht) interbestuurlijk programma op basis van de Omgevingswet die in 2024 in werking treedt. De inzet is dat provincie, regio's, gemeenten en waterschappen een overeenkomst aangaan voor een langjarige samenwerking. Via een cyclisch proces zullen de regioarrangementen de komende jaren worden geactualiseerd en nader uitgewerkt. Uitgangspunt is dat met het regioarrangement 2023 geen nieuw beleid wordt vastgesteld. Als de komende jaren bijstelling van bestaand beleid nodig is, dan is het regioarrangement een agendapunt voor bestuurlijke/politieke besluitvorming bij de betrokken overheden.

Verstedelijkingsstrategie als basis voor het regioarrangement

De Groene Metropoolregio (GMR) heeft samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de Waterschappen en het Rijk in 2021 en 2022 de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (hierna: verstedelijkingsstrategie) opgesteld en hierover afspraken gemaakt. Deze verstedelijkingsstrategie- en afspraken zijn vastgesteld door de gemeenteraden van de achttien gemeenten van de GMR en zijn de basis voor het provinciale regioarrangement voor de GMR.

De verstedelijkingsstrategie bestaat uit de opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Via de gebiedsprogramma's per deelgebied (Liemers, Spoorzone Arnhem-Oost, Veluwezoom, Middengebied en Nijmegen-West & Rijk van Nijmegen) wordt de verstedelijkingsstrategie op dit moment via gebiedsprogramma's verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Voor de GMR zal het regioarrangement voor het overgrote deel bestaan uit de verstedelijkingsstrategie en de gebiedsprogramma's.

Van verstedelijking naar NOVEX

Naast het regioarrangement speelt actueel nog de ontwikkeling van verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsafspraken naar NOVEX-programma. In het programma NOVEX werken alle overheden samen aan een plan voor de inrichting van Nederland. Einddoel van dit programma is om te komen tot een heldere uitvoeringsagenda per provincie en per NOVEX-gebied, waarvan Arnhem-Nijmegen er één is.

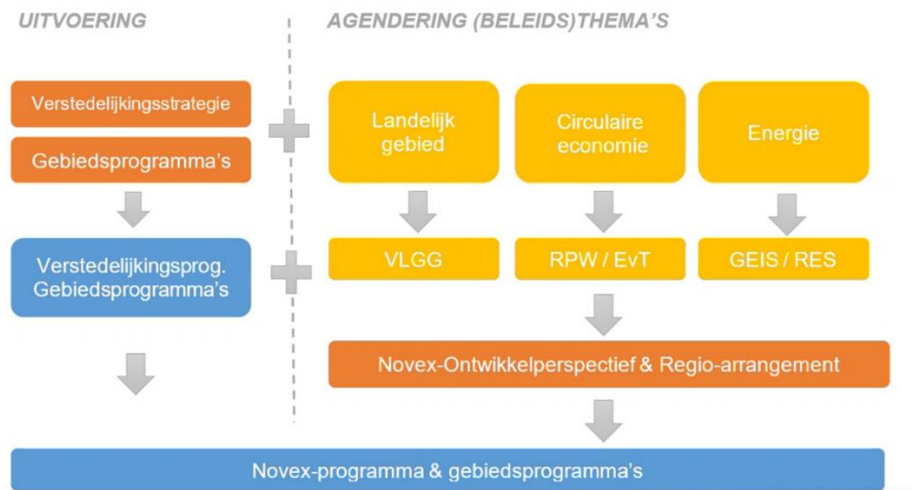
Novex vraagt op sommige thema's nog wel verdieping. Daarom heeft het Rijk (via de provincie) gevraagd dieper in te gaan op energie-infrastructuur, circulaire economie én het landelijk gebied. De achterliggende gedachte is dat veel opgaven plaats moeten krijgen in het ruimtelijke domein en dat de beschikbare fysieke ruimte schaars is. Het regioarrangement kent de volgende drie belangrijke aanvullingen op de verstedelijkingsstrategie, te weten:

- Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG);
- Energie-infrastructuur en Energie-transitie;
- Circulaire economie.

In de bijlage worden deze thema's en de opgaven uit de verstedelijkingsstrategie nader toegelicht.

De samenhang tussen alle opgaven, thema's en processen worden in onderstaande afbeelding weergegeven.

Wat betekent dit nu voor de Liemers?

In de Liemers wordt nu vanuit de verstedelijkingsstrategie gewerkt aan een verdere uitwerking voor de Liemers. In dit gebiedsprogramma worden de doelen vanuit de verstedelijkingsstrategie vertaald naar concrete acties/maatregelen met een prioritering welke acties/maatregelen we op de korte termijn oppakken en welke meer op de lange termijn. In 2023 ligt de prioriteit bij het onderzoeken van de mogelijkheden voor woningbouw in de spoorzones (Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam). Dit is nodig om de toekomstige woningbouwopgave te kunnen uitvoeren (inbreiding boven uitbreiding). Daarnaast is er de wens om ook in Liemers verband binnen de landelijke- en provinciale kaders uitwerking te geven aan de opgaven voor het landelijk gebied. Bij voorkeur gaan we de verschillende opgaven op het gebied van natuur, landschap en klimaatadaptatie integreren met een perspectief voor een toekomstbestendige landbouw. De contouren van het Groen Blauwe Raamwerk zoals ook voor de Liemers opgetekend in het [Rapport Vervlochten regio](#) biedt kansen voor zo'n integrale gebiedsuitwerking voor de Liemers.

Voor de drie aanvullende opgaven (VLGG, circulaire economie en energie) vanuit het regioarrangement wordt door de provincie ingezet op een concept bod voor het VLGG, omdat het vraagstuk rondom het landelijk gebied inclusief stikstof heel prangend is. Voor de andere twee aanvullende opgaven zal de uitwerking minder gedetailleerd zijn en zal het gaan om het maken van afspraken met de betrokken partijen hoe er vorm gegeven gaat worden aan de opgaven.

Planning

Mei	Vanuit de GMR worden raadsledenbijeenkomsten per deelgebied (Liemers, Veluwezoom, Rivierengebied) georganiseerd over het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) en de inbreng daarbij van de Groene Metropoolregio. Tijdens dit gesprek kan ook de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie tot een regioarrangement en het NOVEX ontwikkelperspectief aan bod komen. Voor de Liemers zal dit zijn op 11 mei en 17 mei.
12 mei	Op 12 mei worden raadsleden via een bustour door de GMR geïnformeerd over de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie en de bouwstenen hierbinnen.
16 mei	Informerend inhoudelijk webinar over het regioarrangement. Dit webinar is primair bedoeld voor wethouders. Raads- en commissieleden zijn tevens uitgenodigd. Het webinar wordt opgenomen en is terug te kijken.
September:	In september consulteert de provincie de colleges van de regiogemeenten over het ontwerp bod VLGG.
6 oktober	Raadsontmoeting najaar 2023. Tijdens de raadsontmoeting wordt aandacht besteed aan de manier waarop we in 2024 en verder het ontwikkelperspectief uitwerken naar programma's en agenda's met concrete acties en maatregelen.
Oktober	Het regioarrangement: consultatie van de gemeenteraden.
November/ december	Besluitvorming regioarrangement. Gedeputeerde Staten stellen, zoals de planning op dit moment nog is, het ontwerp VLGG vast.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Toon Albers
Loco burgemeester

Verdere informatie:

1. <https://groene-metropoolregio-website.vercel.app/> (via de link kan het Rapport Vervlochten regio rechtsboven worden gedownload)

Bijlage met nadere toelichting van de verschillende opgaven, thema's en processen:

Opgaven (bouwstenen) regioarrangement

Het regioarrangement voor de Groene Metropoolregio bestaat, zoals gezegd, voor het overgrote deel uit ruimtelijke opgaven opgenomen in de verstedelijkingsstrategie. Deze is eind vorig jaar vastgesteld. Hieronder lichten we alle (aanvullende) opgaven (bouwstenen) toe. Met bijzondere aandacht voor de opgave rondom het landelijk gebied.

Het zal niet lukken om alle (nieuwe) opgaven in het tijdsbestek van een paar maanden voldoende uit te werken voor het regioarrangement. Hier zullen procesafspraken voor worden gemaakt.

Bouwsteen Leefomgeving

De Groene Metropoolregio heeft de visie om te groeien in balans. Een balans tussen groei in inwoneraantallen, wegen, fietspaden en werkgelegenheid en groei van de kwaliteit van onze leefomgeving: natuur, landschap, (stedelijke) uitloopgebieden, cultuur en cultuurhistorie, toerisme en recreatie. Om die balans te realiseren, is het belangrijk om te weten waar er kansen zijn voor versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie. En ook waar wij die kansen kunnen combineren om bijvoorbeeld onze omgeving beter aan te passen aan het klimaat, meer ruimte te maken voor recreatie en toerisme en bezoekers beter te spreiden over de regio, duurzame energie op te wekken et cetera.

Rapport Vervlochten regio

Vanuit de Opgave Ontspannen Regio en het speerpunt Groen-blauw raamwerk is het rapport Vervlochten regio opgesteld.

Het volledige rapport en een online samenvatting daarvan is te vinden via bijgaande link: [Rapport Vervlochten regio](#). De kaarten in het rapport Vervlochten regio zijn gebaseerd op de kaarten van de verstedelijkingsstrategie die alle gemeenteraden van de GMR in het najaar van 2022 hebben vastgesteld.

In het rapport Vervlochten regio gaat het nadrukkelijk over kansen voor versterking en niet om ruimtelijke afwegingen of gemaakte keuzes. Het rapport Vervlochten regio bestaat – grofweg – uit twee delen. Het eerste deel is een analyse van wat er al is: welke natuur, landschap en cultuurhistorie is er al in onze regio? Het tweede deel is een visie op kansen die er zijn op het versterken van wat er al is. Tot slot worden er elf ontwikkelingen in de GMR genoemd die op het eerste oog het meest kansrijk zijn om verder uit te werken. In het vervolgtraject wordt bekeken of dit inderdaad de ontwikkelingen zijn die verder uitgewerkt moeten worden, of dat er (ook nog) andere ontwikkelingen zijn waarvoor dat geldt. Deze uitwerking gebeurt stapsgewijs. Van een eerste nadere uitwerking in (subregionale)gebiedsprogramma's, regioarrangement en programma VLGG tot inpassing in het ruimtelijk beleid van elke afzonderlijke gemeente (indien het lokale beleid daarom zou vragen).

Bouwsteen Wonen

Kern van de verstedelijkingsstrategie is het in balans werken aan verstedelijking; een betrouwbare, betaalbare en continue bouwstroom die past bij de groene leefomgeving, duurzame mobiliteit en vitale economie. Voor het onderdeel wonen is recent een Woondeal 2.0 ondertekend (maart 2023) met daarin afspraken over realisatie van woningbouw. Voor de uitvoering hiervan is extra inzet en aanvullende financiering nodig. Een deel van de noodzakelijke randvoorwaarden wordt ingevuld via de Verstedelijkingsstrategie en de afspraken daarover in het BO-MIRT. Denk aan maatregelen in het mobiliteitsnetwerk en versterking van het landschappelijke netwerk.

Bouwsteen Mobiliteit

Meer woningen, meer inwoners én meer bedrijvigheid betekent een groei van de mobiliteit. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid. Zonder extra investeringen zijn de (nieuwe) woningen onbereikbaar, zo blijkt uit de mobiliteitsanalyse. Voor mobiliteit zijn er diverse maatregelen in beeld om te agenderen in het regioarrangement, zoals de uitwerking van de verstedelijkingsafspraken, met de versterking van fietsverbindingen, hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) en het MIRT onderzoek UAD (Utrecht-Arnhem-Duitse grens).

Bouwsteen Economie

Naar aanleiding van de verstedelijkingsafspraken die zijn gemaakt, is de volgende stap om te komen tot een economische programmering en ruimtelijke vertaling. De koers Economie van de Toekomst, bestaande uit zes thema's: netcongestie, circulariteit, logistiek, campussen, herstructureringen en balans wonen-werken, is de inbreng voor het regioarrangement. Borging van de economische programmering en ruimtelijke vertaling vindt plaats in het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dat op 1 januari 2025 afgerond moet zijn. Het rapport Economie van de toekomst zal als achtergrondinformatie bij de stukken van het regioarrangement worden gevoegd.

Circulaire economie

In het regioarrangement komt bij de bouwsteen Economie nu expliciet aandacht voor circulaire economie. De transitie naar een circulaire economie zorgt voor veranderende vestigingseisen van bedrijven. We verwachten dat er meer ruimte nodig zal zijn voor goede bereikbare locaties met een hogere milieucategorie, deels watergebonden. Denk aan bouw hubs, recyclingactiviteiten en opslag van geretourneerde goederen. Geschikte locaties hiervoor zijn moeilijk te vinden vanwege de te verwachten milieuhinder en de relatief grote omvang van deze bedrijven. We zien ook een groeiende focus op vestigingsplekken waar kennis, talent, innovatie en productie samenkomen, vaak binnenstedelijk. Thema's waar aandacht voor is, zijn onder andere:

- Ruimte nodig voor Hoge Milieu Categorieën bedrijven. Gekeken wordt naar het optimaliseren van bestaande locaties en het zoveel mogelijk clusteren
- Krachtige inzet op verdichting, verduurzaming en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen.
- Circulaire bouw en infrastructuur. De regio kent een grote woningbouwopgave, waarbinnen circulair bouwen een belangrijke ambitie is.

Aanvullende bouwsteen Energie- infrastructuur en energietransitie

De energie-infrastructuur is niet meer vanzelfsprekend bij de ontwikkeling van projecten, netwerkcongestie werkt beperkend. De energie-infrastructuur moet vroegtijdig meegenomen gaan worden als randvoorwaarde in de ruimtelijke ontwikkeling en planvorming. In het kader van integraal programmeren en toewerken naar een toekomstig energiesysteem is een verkenning nodig naar de clustervorming van vraag- en aanbod van energie. Hiermee kunnen we slimme combinaties maken tussen de verstedelijkingsopgave, de mobiliteits- en warmtetransitie en de verduurzaming van bedrijventerreinen en land- en glastuinbouw. De netbeheerder verwacht een sturende rol en een helder afwegingskader van overheden, daarom wordt dit nu meegenomen in het regioarrangement. Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is een programma waar de energie-infrastructuur voor economisch perspectief in zal landen.

Klimaatopgave rond duurzame opwek vanuit de RES

Tot 2030 werken de samenwerkende gemeenten in de GMR toe naar het realiseren van 1,62 TWh duurzame opwek. De nieuwe Europese klimaatplannen en de nationale doelstelling van 55% CO₂ reductie in 2030 leggen nog een extra opgave neer. Ook na 2030 is inzet nodig op het realiseren van lokale duurzame opwek en het verlagen van het energieverbruik om zo een bijdrage te leveren aan deze CO₂

reductie doelen. Om de impact op het energienet te beperken is een match tussen de lokale opwek en het lokale verbruik noodzakelijk.

Voor het realiseren van duurzame opwek staat de gehele GMR samen nog voor een forse uitdaging, al zijn er gemeenten binnen de GMR die al een forse bijdrage leveren aan de duurzame opwek. Hetgeen de GMR hierover in het regioarrangement wil opnemen zal met name agenderend zijn; bijvoorbeeld afspraken om te komen tot onderzoek.

Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG)

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een nationaal programma onder de Omgevingswet. Het beoogt een gebiedsgerichte en samenhangende aanpak voor het landelijk gebied. Aan de provincies is gevraagd om hieraan invulling te geven: uiterlijk 1 juli 2023 moeten de provincies een "conceptbod" voor het NPLG doen aan het Rijk. Dit conceptbod bevat een wettelijk verplicht onderdeel in het kader van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. De provincie Gelderland geeft dit bod vorm via het VLGG. Het VLGG kent een brede doelstelling waarin voorstellen voor natuur, water, klimaat en landbouw samenkomen. De inhoud van het VLGG is, naast een bod voor het Rijk, voor de provincie ook inbreng voor het regioarrangement. Het VLGG is een provinciaal beleidsstuk waar de provincie over beslist (met inbreng van de 7 regio's).

Van Verstedelijkingsstrategie naar NOVEX ontwikkelperspectief

Naast dat het Rijk eind 2023 met alle provincies, onder het mom van het "Ruimtelijk Voorstel", afspraken wil maken, zijn in Nederland door het Rijk zestien gebieden (regio's) aangewezen als NOVEX-gebied. De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley samen zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied. De zestien gebieden die in Nederland zijn aangewezen vragen volgens het Rijk vanwege de grote ruimtelijke opgave en transities om een apart ontwikkelperspectief. De verstedelijkingsstrategie is in aanpak en werkwijze een voorloper van dit ontwikkelperspectief. In het ontwikkelperspectief ligt de focus op de brede verstedelijkingsopgaven vanuit de verstedelijkingsstrategie en de opgaven in het landelijke gebied (natuurversterking en landbouwtransitie).

De uitwerking van de verstedelijkingsstrategie via de gebiedsprogramma's en het provinciale regioarrangement passen voor onze regio (en voor de regio Foodvalley) in de lijn om eind 2023 te komen tot dit gezamenlijke NOVEX ontwikkelperspectief. Het ontwikkelperspectief loopt parallel op met het regioarrangement en zal eind 2023 – tegelijkertijd met het ruimtelijk voorstel van de provincie Gelderland (de regioarrangementen van de zeven regio's tezamen) – klaar zijn. Het NOVEX ontwikkelperspectief bevat onderdelen zoals:

- Kenmerken en identiteit NOVEX-gebied
- Concrete bijdrage aan nationale programma's
- Samenhang met lopende gebiedstrajecten en plannen

In 2024 stellen de Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley als NOVEX-gebied aan de hand van het NOVEX ontwikkelperspectief (doorontwikkeling gebiedsprogramma verstedelijkingsstrategie) een uitvoeringsagenda met regionale investeringsagenda op. Dit wordt het Novex-programma genoemd.

Proces en planning

Regioarrangement

Proces en planning voor de totstandkoming van het regioarrangement worden voornamelijk bepaald door de deadline die het Rijk heeft opgelegd en ziet er als volgt uit. Tot en met april is via ambtelijke en bestuurlijke werkgroepen en ateliers inhoudelijk gewerkt aan de opgaven binnen het regioarrangement. In mei en juni is een periode van afstemming, verdere uitwerking en aanscherping. In de periode na de zomer is bestuurlijke afstemming gepland. Vooralsnog wil de provincie in oktober de gemeenteraden

consulteren. Met de regioarrangementen worden nu geen nieuwe, definitieve, ruimtelijke keuzes gemaakt die formeel om instemming vragen van de gemeenteraden.

Het zijn uitgangspunten, denklijnen, kansen, voor de GMR in lijn met de verstedelijkingsstrategie, en middelen die worden vastgelegd voor een groene groeiregio in balans. Desondanks hoort de provincie graag van alle gemeenteraden wat ze vinden van het regioarrangement als kader en uitgangspunt voor verdere samenwerking/uitwerking.

Verdere uitwerking van het regioarrangement voor de GMR vindt plaats via de gebiedsprogramma's en de in 2024 uit te werken uitvoeringsagenda bij het NOVEX ontwikkelperspectief. Op een bepaald moment zal de samenwerking in de uitwerking en uitvoering van de verstedelijkingsstrategie en -afspraken en het regioarrangement ook verankerd moeten worden in lokale omgevingsvisies en/of ander lokaal ruimtelijk beleid, voor zover dit ruimtelijk beleid daar op dit moment nog niet in voorziet.

Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG)

Vooralsnog is de planning dat in de maanden april en mei ambtelijk en bestuurlijk het concept-bod VLGG nader wordt uitgewerkt. De mogelijkheid wordt onderzocht om in de maand mei per VLGG-gebied: Liemers (/Achterhoek), Veluwezoom en Rivierengebied een raadsledenbijeenkomst te organiseren om te reflecteren op het concept bod. Uiterlijk 1 juli doet de provincie een concept bod aan het Rijk.

In de periode september en oktober consulteert de provincie via de formele inspraak de gemeenten (collegebevoegdheid) over het concept-bod VLGG. In november/december stellen Gedeputeerde Staten een ontwerp VLGG vast. Het VLGG heeft dus een ander karakter dan het regioarrangement. Het VLGG wordt door de provincie vastgesteld, met inbreng van gemeenten (besluitvorming door colleges B&W). Het regioarrangement is zoals al toegelicht ingestoken als wederzijdse, onderlinge afspraken, waarbij ook consultatie van de gemeenteraden is voorzien.